

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Sadowski

Kazimierz Tomaszek (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa Bank (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce
przeciwko R. L.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych 28 czerwca 2023 r.

skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego od nakazu zapłaty
w postępowaniu upominawczym Sądu Okręgowego w Poznaniu z 30 września
2020 r., sygn. XII Nc 155/20:

- 1. oddala skargę nadzwyczajną;**
- 2. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania
wywołane wniesieniem skargi nadzwyczajnej.**
- 3.**
- 4. [DZ]**

UZASADNIENIE

Prokurator Generalny skargą nadzwyczajną z 30 czerwca 2022 r.,
na podstawie art. 89 § 1 i § 2 w zw. z art. 115 § 1 i § 1a ustawy z dnia 8 grudnia

2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2021, poz. 1904 z późn. zm., dalej: „u.SN”), z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, obejmującej obowiązek budowania zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa (co wymaga działania przez sąd na podstawie i w granicach przepisów w sposób wykluczający ich rażące naruszenie) oraz przy uwzględnieniu konstytucyjnych norm ochrony konsumentów przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi, zaskarżył prawomocny nakaz zapłaty wydany w postępowaniu upominawczym przez Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XII Cywilny (dalej również: „Sąd Okręgowy lub Sąd Okręgowy w Poznaniu”) z [...], [...] w sprawie z powództwa R.B. (Spółka Akcyjna) [...] z siedzibą w W. (dalej również: „powód”) przeciwko R.L. (dalej również: „pozwany”).

Prokurator Generalny na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 i 2 u.SN wskazanemu nakazowi zapłaty Sądu Okręgowego w Poznaniu Wydział XII Cywilny z [...] 2020 r., [...] zarzucił:

1. naruszenie zasady, wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP, a mianowicie zasady praworządności, sprawiedliwości proceduralnej, a także prawa do rzetelnej procedury, zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasady pewności i bezpieczeństwa prawnego wynikających z art. 2, art. 7 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, poprzez uznanie przez Sąd Okręgowy w Poznaniu, że skierowane przez powoda przeciwko pozwanemu roszczenie nie jest oczywiście bezzasadne, a przytoczone w pozwie okoliczności nie budzą wątpliwości i tym samym zachodzą podstawy do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, nie zaś skierowania sprawy do rozpoznania na rozprawie bez przeprowadzenia pogłębionej analizy dokumentów i zbadania, czy umowa kredytowa nie posługiwała się niedozwolonymi klauzulami umownymi, co było sprzeczne z lojalnością państwa wobec obywateli w procesie stosowania prawa;
2. naruszenie zasady ochrony konsumenta określonej art. 76 Konstytucji RP, poprzez orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym wierzytelności wynikającej z zawartej [...] umowy kredyt hipoteczny nr [...] indeksowany do waluty obcej (CHF) (dalej również: „umowa kredytu”) bez

zbadania potencjalnie nieuczciwego jej charakteru, co uniemożliwiło ocenę ważności czynności prawnej pomiędzy stronami oraz zakresu wzajemnych zobowiązań;

3. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 499 k.p.c. w zw. z art. 498 § 2 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym w dacie orzekania) w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 385¹ § 1-4 k.c. w zw. z art. 385² k.c., poprzez:
 1. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 442 898,48 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, tj. wierzytelności wynikającej z zawartej 6 maja 2008 r. umowy kredytu indeksowanego kursem franka szwajcarskiego (CHF) nr [...], na podstawie twierdzeń powoda oraz dołączonych do pozwu dokumentów w postaci: umowy kredytu, wyciągu z ksiąg bankowych nr [...] (z 14 lipca 2020 r., pisemnego wypowiedzenia umowy kredytu z [...], zaświadczenia obejmującego historię spłaty kredytu) i przyjęcia ich za prawdziwe, wbrew temu, że budziły wątpliwości w zakresie wysokości zadłużenia w stosunku do wysokości kredytu, chociaż to uniemożliwiało ustalenie wartości dotychczas spłaconego kredytu, przez co wydanie nakazu zapłaty nastąpiło bez uzasadnionych podstaw, zaś samo roszczenie zostało zawyżone z uwagi na abuzywność postanowień umowy kredytu;
 2. zaniechanie przez Sąd Okręgowy w Poznaniu zbadania z urzędu, czy przedłożona wraz z pozwem umowa kredytu nie zawierała niewiążących pozwanego klauzul niedozwolonych w zakresie, w jakim regulowała sposób wyliczenia kwoty kredytu polegający na odwołaniu do kursów z tabel banku (mechanizm indeksacji), zaś postanowienia nie były indywidualnie uzgodnione z kredytobiorcą, a więc kształtowały jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, zatem należało je uznać za abuzywne i skierować sprawę do rozpoznania na rozprawie;
 3. rażące naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 58 § 1 i 3 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. oraz art. 385¹ k.c., poprzez niewłaściwe uznanie, że umowa kredytu była w całości ważna, podczas gdy jej treść i cel sprawiają, że jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego i w tym zakresie powinna zostać uznana za nieważną na podstawie art. 58 § 1 k.c. w zw. z 58 § 3 k.c.

Prokurator Generalny na podstawie art. 91 § 1 u.SN wniósł o:

1. uchylenie w całości zaskarżonego nakazu zapłaty z [...], [...] i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Poznaniu z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach niniejszego postępowania;
2. wydanie przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowienia o wstrzymaniu wykonania zaskarżonego nakazu zapłaty z [...], [...] w związku z wniesieniem skargi nadzwyczajnej do czasu ukończenia postępowania wywołanego przez jej wniesienie, z uwagi na grożącą pozwanemu niepowetowaną szkodę wynikającą z prowadzonego przez Komornika Sądowego [...] postępowania egzekucyjnego (...).

W uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej Prokurator Generalny przedstawił przebieg postępowania w sprawie wyjaśniając, że powód 6 maja 2008 r. zawarł z pozwanym umowę o kredyt, której integralną część stanowił regulamin, zaś tytułem zabezpieczenia roszczenia ustanowiono hipotekę umowną kaucyjną (do sumy [...] na nieruchomości, dla której utworzona została księga wieczysta nr [...]). Z uwagi na zaprzestanie spłacania zadłużenia, pozwany pismem z [...] został wezwany do zapłaty należności. Powód skierował też do pozwanego pismo w trybie art. 75c ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. 2022, poz. 2324 z późn. zm., dalej: „prawo bankowe”), mające na celu przeprowadzenie ewentualnej restrukturyzacji zadłużenia. Pozwany nie podjął w tym zakresie żadnych działań, w następstwie czego powód pismem z [...] wypowiedział umowę kredytu (zachowując 30-dniowy okres wypowiedzenia). Następnie, mając na uwadze, że umowa uległa rozwiązaniu w wykonaniu obowiązku z art. 187 § 1 pkt 1¹ k.p.c. powód uznał, że przysługująca mu wierzytelność stała się w całości wymagalna z dniem [...]. W konsekwencji powyższego pismem z [...] wysłał do pozwanego przesądowe wezwanie do zapłaty, a następnie pismem z [...] skierował do sądu pozew. W wyniku jego rozpoznania na posiedzeniu niejawnym w postępowaniu upominawczym Sąd Okręgowy w Poznaniu [...] wydał nakaz zapłaty [...], w którym nakazał pozwanemu aby zapłacił powodowi kwotę [...] wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwot wymienionych w pozwie. Następnie, pismem z [...] pozwany wniósł sprzeciw od nakazu zapłaty, który został odrzucony jako spóźniony.

Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z [...] odrzucił nadto wniosek pozwanego o przywrócenie terminu do złożenia sprzeciwu, odrzucając sprzeciw. Obecnie wobec pozwanego toczy się postępowanie egzekucyjne prowadzone przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym [...]. Egzekucja prowadzona jest na podstawie tytułu wykonawczego wydanego w postępowaniu upominawczym (nakaz zapłaty wydany w postępowaniu upominawczym z [...]) zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z 28 kwietnia 2021 r.

Przechodząc do przesłanek skargi nadzwyczajnej Prokurator Generalny stwierdził, że wydany przez Sąd Okręgowy w Poznaniu nakaz zapłaty z [...] jest niezgodny z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej w rozumieniu art. 2 Konstytucji RP, a mianowicie z zasadą ochrony zaufania obywateli do państwa oraz bezpieczeństwa prawnego, a także wynikającą z powyższego określoną w art. 76 Konstytucji RP zasadą statuującą nakaz ochrony konsumentów przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Nadto jest on sprzeczny z prawem do rzetelnej procedury, zasadą zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasadą pewności i bezpieczeństwa prawnego, wynikającym z art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Odnosząc się do powyższego Prokurator Generalny stwierdził, że realizacji tych zasad służą normy chroniące konsumentów, poprzez zapewnienie równowagi między profesjonalnym uczestnikiem obrotu, jakim jest bank, a słabszym podmiotem, którym jest konsument. Prokurator Generalny przyjął w świetle powyższego, że wydanie przez Sąd Okręgowy w Poznaniu spornego nakazu zapłaty z [...] bez uprzedniego zbadania prawidłowości umowy kredytu pod względem wątpliwości co do jej uczciwego charakteru było niewątpliwie sprzeczne z zasadą demokratycznego państwa prawnego i urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. W ocenie Prokuratora Generalnego w niniejszej sprawie nie wynika z akt, aby Sąd Okręgowy w Poznaniu badał ważność i uczciwy charakter postanowień umowy kredytu. Nie wskazano nadto sposobu wyliczenia dochodzonej wierzytelności, co świadczy o niespełnieniu wymagań płynących z konstytucyjnej zasady ochrony konsumentów przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Tym samym wobec niedopuszczenia przez Sąd Okręgowy w Poznaniu na podstawie art. 232 zd. 2 k.p.c. dowodu z dokumentu w postaci umowy kredytu oraz niezbadanie z urzędu możliwej nieważności jej postanowień, z których mogła wynikać dysproporcja pomiędzy stronami nastąpiło naruszenie zasady ochrony konsumenta, jako słabszej strony stosunku zobowiązaniowego.

Konkludując Prokurator Generalny stwierdził, że uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty z [...] jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

Prokurator Generalny zaznaczył nadto, że wobec braku skierowania sprawy do postępowania zwykłego zaskarżony nakaz zapłaty z [...] wykorzystany został jako instrument, który zwiększył dysproporcje pomiędzy partnerami społecznymi oraz w sposób istotny uniemożliwił pozwanemu, będącemu konsumentem, ochronę jego praw i ostatecznie doprowadził do egzekucji kwoty (w tym z nieruchomości), która z dużym prawdopodobieństwem nie odpowiadała jego rzeczywistemu zobowiązaniu. W ten sposób Sąd Okręgowy w Poznaniu wbrew zasadom wynikającym z art. 2 i art. 76 Konstytucji RP wsparł działania przedsiębiorcy nakierowane na wykorzystanie słabszej pozycji konsumenta.

Wobec powyższego w sprawie doszło do rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego, tj. art. 499 k.p.c. w zw. z art. 498 § 2 k.p.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c. a także art. 385¹ § 1 do § 4 k.c. w zw. z art. 385² k.c. Naruszenie powyższych przepisów doprowadziło w ocenie Prokuratora Generalnego do zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kwoty [...] wraz z odsetkami wyłączenie na podstawie twierdzeń oraz dołączonych do pozwu dokumentów, mimo istnienia uzasadnionych wątpliwości, co do zasadności powództwa (do pozwu nie dołączono dokumentów, z których wynikałoby w jaki sposób wyliczono wysokość zobowiązania kredytobiorcy i umożliwiających kontrolę poziomu zadłużenia pozwanego). Ponadto, klauzule indeksacyjne zostały zawarte w regulaminie, a więc dokumencie, który nie podlega indywidualnym uzgodnieniom, a ponadto może być w każdej chwili zmieniony. Jednocześnie w ocenie Prokuratora Generalnego, Sąd Okręgowy w Poznaniu powinien mieć na względzie fakt, że pozwany to konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c., przez co wydanie nakazu zapłaty, powinno uwzględniać zasady chroniące ten podmiot przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Koniecznym więc było zweryfikowanie treści klauzul umownych pod względem ich abuzywności. Przywołując następnie liczne orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz Trybunału Konstytucyjnego Prokurator Generalny stwierdził, że wniesienie skargi nadzwyczajnej w niniejszej sprawie jest w pełni uzasadnione. Ponadto, podniesione okoliczności, przy jednoczesnym braku możliwości zmiany zaskarżonego nakazu zapłaty, uzasadniają wniosek o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Poznaniu, co będzie proporcjonalnym środkiem pozwalającym zapewnić zgodność orzeczenia z art. 2 Konstytucji RP.

W odpowiedzi na skargę nadzwyczajną powód wniósł o jej oddalenie, zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 89 § 1 u.SN, jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojkowego kończącego postępowanie w sprawie może być wniesiona skarga nadzwyczajna, o ile:

1) orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji, lub

2) orzeczenie w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub

3) zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego

- a orzeczenie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Skargę nadzwyczajną, co do zasady, wnosi się w terminie 5 lat od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna w terminie roku od dnia rozpoznania (art. 89 § 3 zd. 1 u.SN). Stosownie do art. 115 § 1 u.SN, jedynie przejściowo, w okresie 6 lat od dnia wejścia w życie ustawy, skarga nadzwyczajna może być wniesiona od prawomocnych orzeczeń kończących postępowanie w sprawach, które uprawomocniły się po 17 października 1997 r. W takim przypadku, zgodnie z art. 115 § 1a u.SN, skarga nadzwyczajna może być wniesiona wyłącznie przez Prokuratora Generalnego lub Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto, od tego samego orzeczenia w interesie tej samej strony skarga nadzwyczajna może być wniesiona tylko raz (art. 90 § 1 u.SN).

Skarga nadzwyczajna jest instrumentem szeroko rozumianego wymiaru sprawiedliwości w znaczeniu określonym w art. 175 ust. 1 Konstytucji. Jej celem jest wyeliminowanie z obrotu wadliwych, a jednocześnie naruszających zasady sprawiedliwości społecznej, orzeczeń sądowych, które dotyczą konkretnych, zindywidualizowanych podmiotów (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 3 kwietnia 2019 r., I NSNk 2/19; wyroki Sądu Najwyższego: z 9 grudnia 2020 r., I NSNu 1/20; z 19 stycznia 2022 r., I NSNc 216/21; z 7 września 2022 r., I NSNc 530/21; z 21 września 2022 r., I NSNc 544/21; z 23 listopada 2022 r.,

I NSNc 707/21; z 15 marca 2023 r., II NSNc 212/23; z 28 marca 2023 r., II NSNc 85/23). Rolą kontroli nadzwyczajnej nie jest jednak eliminowanie wszystkich wadliwych orzeczeń. Wyjątkowość orzekania w ramach tej instytucji powinna dotyczyć tylko tych z nich, które nie dadzą się pogodzić z podstawowymi zasadami demokratycznego państwa prawnego, będąc *prima facie* orzeczeniami w sposób elementarny niesprawiedliwymi.

Na podmiocie wnoszącym skargę nadzwyczajną spoczywa w pierwszej kolejności powinność wykazania zaistnienia w danej sprawie przynajmniej jednej z przesłanek szczegółowych – uchybień wymienionych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. Ponadto, skarga nadzwyczajna musi nawiązywać do przesłanki ogólnej (funkcjonalnej), wskazanej w art. 89 § 1 *in principio* u.SN, która wymaga równoczesnego wykazania, że uwzględnienie skargi nadzwyczajnej jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

Ścisłe określenie przesłanek przedmiotowych skargi nadzwyczajnej związane jest z jej funkcją ochronną w ujęciu Konstytucji RP, tj. z jednej strony, z dążeniem do zapewnienia prawidłowości działania organów władzy publicznej (art. 7 w zw. z art. 2 Konstytucji), a z drugiej strony, z konieczną ochroną stabilności i prawomocności orzeczeń sądowych oraz kształtowanych przez nie stosunków prawnych (art. 45 w zw. z art. 2 Konstytucji, zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; wyroki Sądu Najwyższego: z 19 stycznia 2022 r., I NSNc 216/21; z 7 września 2022 r., I NSNc 530/21; z 21 września 2022 r., I NSNc 544/21; z 23 listopada 2022 r., I NSNc 707/21; z 15 marca 2023 r., II NSNc 212/23; z 28 marca 2023 r., II NSNc 85/23). Ochrona powagi rzeczy osądzonej (*res iudicata*), a przez to stabilności prawa, należy do fundamentów demokratycznego państwa prawnego i znajduje głębokie uzasadnienie aksjologiczne. Z tego względu – jak wskazuje się w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: „ETPC”) nadzwyczajne środki zaskarżenia muszą być uzasadnione okolicznościami o istotnym i niewątpliwym charakterze, korygującym fundamentalne wady rozstrzygnięć jurysdykcyjnych, niweczące podstawową funkcję wymiaru sprawiedliwości (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 24 lipca 2003 r., *Riabikh przeciwko Rosji*, skarga nr 52854/99).

Nie mogą przy tym inicjować *de facto* dodatkowej kontroli instancyjnej. Dopuszczalny na gruncie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka środek kontroli musi wobec tego sprawiedliwie wyważyć między prywatnymi interesami, a ochroną pewności prawa, w tym ochroną powagi rzeczy osądzonej, od których zależy efektywność funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

Konstrukcyjnym założeniem skargi nadzwyczajnej jest więc takie określenie jej przesłanek, by służyła ona eliminowaniu z obrotu orzeczeń sądowych obarczonych wadami o fundamentalnym znaczeniu w świetle zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. W konsekwencji, stwierdzone naruszenia muszą być na tyle poważne, by wzgląd na całokształt zasady wynikającej z art. 2 Konstytucji nakazywał ingerencję w powagę rzeczy osądzonej (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 9 grudnia 2020 r., I NSNu 1/20; z 19 stycznia 2022 r., I NSNc 216/21; z 7 września 2022 r., I NSNc 530/21; z 21 września 2022 r., I NSNc 544/21; z 12 października 2022 r.; z 23 listopada 2022 r., I NSNc 707/21; z 15 marca 2023 r., II NSNc 212/23; z 28 marca 2023 r., II NSNc 85/23).

Dokonując wstępnej oceny skargi nadzwyczajnej, Sąd Najwyższy nie stwierdził istnienia okoliczności, które mogłyby prowadzić do wniosku, że w niniejszej sprawie jest ona niedopuszczalna, co skutkowałoby jej odrzuceniem *a limine*, bez potrzeby merytorycznego zbadania podniesionych w niej zarzutów. Została ona wniesiona przez Prokuratora Generalnego, który jest jednym z dwóch podmiotów wskazanych w art. 115 § 1a u.SN, uprawnionych do wnoszenia skarg nadzwyczajnych od orzeczeń, które uprawomocniły się przed dniem wejścia w życie u.SN. Zaskarżony nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w Poznaniu z [...] nie mógł zostać, na dzień wniesienia skargi nadzwyczajnej, uchylony ani zmieniony w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia. Należy zatem stwierdzić, że nie zachodziły przeszkody do merytorycznego rozpoznania wniesionej przez Prokuratora Generalnego skargi nadzwyczajnej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się już pogląd, że konstrukcja skargi nadzwyczajnej wymaga, aby w pierwszej kolejności dokonać oceny występowania przesłanek szczegółowych, a następnie weryfikacji czy wystąpiła również przesłanka ogólna (funkcjonalna). W rozpoznawanej skardze nadzwyczajnej

Prokurator Generalny sformułował przeciwko zaskarżonemu orzeczeniu zarzuty odwołujące się do dwóch przesłanek szczegółowych określonych w art. 89 § 1 pkt 1 i 2 u.SN.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutu naruszenia prawa materialnego, tj. art. 58 § 1 i 3 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. oraz art. 385¹ k.c. Odnosząc się do powyższego Sąd Najwyższy stwierdza, że zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Natomiast zgodnie z art. 58 § 1 i 3 k.c., czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana. Stawiając powyższy zarzut Prokurator Generalny dowodził, że umowa kredytu była w całości nieważna z uwagi na zawarte w niej klauzule dotyczące indeksacji do waluty obcej, które sprawiły, że była ona sprzeczna z naturą umowy kredytu oraz zasadami współżycia społecznego i w tym zakresie powinna zostać uznana za nieważną na podstawie art. 58 § 1 k.c. w zw. z 58 § 3 k.c.

Ustosunkowując się do powyższego zarzutu należy na wstępie zaznaczyć, że w rozpoznawanej sprawie kluczowe dla rozstrzygnięcia nie jest ustalenie, że zawarta między powodem i pozwanym umowa kredytu zawierała klauzule abuzywne, lecz to, czy Sąd Okręgowy w Poznaniu wydając [...] nakaz zapłaty w sprawie [...] prawidłowo zweryfikował jego wpływ na sytuację pozwanego. Dodać nadto należy, że w niniejszej sprawie nastąpiło wypowiedzenie umowy kredytu w związku z zaprzestaniem spłacania przez pozwanego kolejnych, wymagalnych rat kredytu, gdzie powód zachował rygory przewidziane przez art. 75c prawa bankowego (restrukturyzacja kredytu) oraz skierował do pozwanego przedsądowe wezwanie do

zapłaty celem polubownego rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Tym samym podniesiony zarzut naruszenia prawa materialnego, poprzez niewłaściwe uznanie, że umowa kredytu była w całości ważna, podczas gdy jej treść i cel sprawiają, że jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego i w tym zakresie powinna zostać uznana za nieważną, jest całkowicie nietrafny. Ponieważ cały spór toczy się nie o ważność zawartej 6 maja 2008 r. umowy kredyt hipoteczny nr [...] indeksowany do waluty obcej (CHF), lecz o jej wykonanie w zakresie spłaty zaległych rat. W konsekwencji, nie zachodziła tutaj konieczność odniesienia do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8 września 2022 r. C-80/21, który dotyczy zasadniczo nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Te bowiem odnoszą się do zagadnienia stwierdzenia ważności umów o kredyt konsumencki, co oczywiście nie ma nic wspólnego z zaprzestaniem ich wykonywania z innych przyczyn.

Niezależnie od powyższych ustaleń należy podkreślić, że postawienie zarzutu obrazy prawa materialnego lub procesowego, o których mowa w przepisie art. 89 § 1 pkt 2 u.SN, wymaga wykazania przez podmiot wnoszący skargę nadzwyczajną, że zaistniałe naruszenia miały charakter rażący. Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego, rażące naruszenie prawa zachodzi bowiem, gdy zaskarżone orzeczenie można uznać za niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć, gdy było wynikiem rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 13 stycznia 2021 r., I NSNc 51/20 i powołane tam orzecznictwo). W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolity pozostaje pogląd, zgodnie z którym rażące naruszenie prawa rozumieć należy jako „bardzo duże”, „wyraźne”. Jest to naruszenie prawa na tyle wyraźne, że do jego ustalenia nie jest konieczne prowadzenie złożonych procesów intelektualnych (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 20 stycznia 2021 r., I NSNc 1/21; z 3 grudnia 2020 r., I NSNc 34/20; z 17 czerwca 2020 r., I NSNc 44/19; postanowienie Sądu Najwyższego z 27 maja 2021 r., I NSNc 109/20). Przyjmuje się ponadto, że naruszenie prawa jest rażące wówczas, gdy w jego następstwie powstają skutki, które są niemożliwe do aprobaty w świetle wymagań praworządności lub też takie, które powodują niemożność akceptacji zaskarżonego orzeczenia jako aktu, który został wydany przez organ praworządnego państwa

(zob. wyrok Sądu Najwyższego z 20 marca 1996 r., II PRN 4/96; por. także wyrok Sądu Najwyższego z 5 maja 2021 r., I NSNc 159/20). Podobny pogląd wypowiedział Sąd Najwyższy w wyroku z 8 czerwca 2021 r., I NSNc 25/19, wskazując, że „[r]ażący charakter naruszenia prawa, o którym mowa w art. 89 § 1 pkt 2 ustawy z 2017 r. o Sądzie Najwyższym, winien uprawdopodobniać tezę o konieczności uchylenia zaskarżonego orzeczenia celem urzeczywistnienia zasady konstytucyjnej z art. 2 Konstytucji RP” (zob. także: wyrok Sądu Najwyższego z 24 marca 2021 r., I NSNc 134/20). W niniejszej sprawie skarżący nie tylko nie dowiódł, że doszło do naruszenia wskazanych przez niego przepisów, a tym bardziej nie dowiódł, iż miało ono charakter rażący.

Powyższa analiza prowadzi do wniosku, że Sąd Okręgowy w Poznaniu wydając z 30 września 2020 r. nakaz zapłaty w sprawie [...] nie dopuścił się stawianych w skardze nadzwyczajnej uchybień. Ustalenia te prowadzą do stwierdzenia niezasadności również pozostałych zarzutów postawionych w skardze nadzwyczajnej. W niniejszej sprawie nie budzi zastrzeżeń, że pozwanemu przysługiwał status konsumenta (zgodnie z art. 22¹ k.c.), a co za tym idzie, sąd wydając orzeczenie jego dotyczące, zobowiązany był do przestrzegania obowiązku wynikającego z art. 76 Konstytucji RP. Zgodnie ze wskazanym przepisem, władze publiczne chronią konsumentów, użytkowników i najemców przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Oznacza to, że Sąd Okręgowy w Poznaniu był zobowiązany do zachowania szczególnej ostrożności, w zakresie badania praw i obowiązków wynikających z zawartej przez pozwanego umowy kredytu. Konsument jest bowiem postrzegany jako słabsza strona stosunku cywilnoprawnego, a w związku z tym przysługuje mu szczególny rodzaj ochrony. Ochrona ta jednak nie ma charakteru nieograniczonego, a sam fakt, że stronie przysługuje status konsumenta, nie oznacza, iż w jej sprawie nie może zapaść niekorzystne dla niej rozstrzygnięcie. Konsument w dalszym ciągu pozostaje bowiem stroną stosunku prawnego i nie jest zwolniony z obowiązku przestrzegania prawa. Wydając rozstrzygnięcie, w której jedną ze stron jest konsument, sąd nie może równocześnie pomijać interesu drugiej strony. Co więcej, powołując się na ochronę interesów konsumenta, sąd nie może w całości skompensować wszystkich działań

lub zaniechań z jego strony (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 maja 2022 r., I NSNc 622/21). Tym samym nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w Poznaniu z [...] nie narusza też konstytucyjnej zasady równości wobec prawa, ani prawa do rzetelnej procedury sądowej.

Wykazanie braku naruszenia prawa materialnego czyni również bezzasadnym zarzut obrazy prawa procesowego, tj. art. 499 k.p.c. w zw. z art. 498 § 2 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym w dacie orzekania) w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 385¹ § 1-4 k.c. w zw. z art. 385² k.c. Stawiając powyższy zarzut Prokurator Generalny dowodził, że zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty [...] wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie budziło uzasadnione wątpliwości w zakresie określonej wysokości zadłużenia w porównaniu z wysokością zaciągniętego kredytu. W ocenie Prokuratora Generalnego roszczenie było istotnie zawyżone z uwagi na abuzywność postanowień umowy kredytu, która w istocie była nieważna.

Sąd Najwyższy stwierdza w świetle powyższego, że przeprowadzenie postępowania dowodowego w zakresie wnioskowanym przez Prokuratora Generalnego nie mogłoby zmienić oceny zasadności roszczenia, którego dochodził powód. Stwierdzić bowiem należy i ponownie podkreślić, że przyczyną wypowiedzenia umowy kredytu był brak spłat przez pozwanego rat kredytu. Tym samym weryfikacja dowodowa, na którą powołuje się Prokurator Generalny, niezależnie od jej wyniku, nie mogłaby doprowadzić do zmiany oceny sytuacji prawnej pozwanego. Na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy nie ma bowiem wpływu treść samej umowy kredytu i jego zabezpieczenie.

Stwierdzenie, że nie zaktualizowała się żadna z przesłanek szczegółowych skargi nadzwyczajnej, eliminuje konieczność badania czy w danej sprawie występuje przesłanka ogólna, wyrażająca się w konieczności zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 89 § 1 *in principio* u.SN) przez eliminację zaskarżonego orzeczenia z obrotu prawnego. Z tych względów, na podstawie art. 91 § 1 zd. 2 u.SN., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Jednocześnie na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN Sąd Najwyższy zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania wywołanego wniesieniem skargi nadzwyczajnej.

Od wyroku i uzasadnienia zdanie odrębne złożył SSN Mirosław Sadowski.

[a!]